PITANJA ZA USMENI - BLOKADNA VERZIJA

(na svako pitanje dati precizan i detaljan odgovor)

1. Osnovni principi prebrojavanja.

Osnovni principi prebrojavanja su princip proizvoda, princip sume, princip uključenja-isključenja, Dirihleov princip.

Princip sume koristimo kada prebrojavamo elemente dva disjunktna skupa.

Lema 2 Ako su A i B disjunktni konačni skupovi ($A \cap B = \emptyset$), onda je

$$|A \cup B| = |A| + |B|.$$

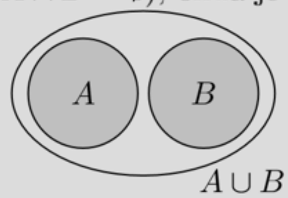

Teorema 3 (princip sume) Neka je $n \geq 2$ i neka su $A_1, \ldots, A_n$ konačni skupovi sa osobinom

$$\forall i, j \in \{1, \ldots, n\} \quad i \neq j \Rightarrow A_i \cap A_j = \emptyset.$$

Tada je

$$|A_1 \cup A_2 \cup \ldots \cup A_n| = |A_1| + |A_2| + \ldots + |A_n|.$$

Dokaz. Indukcijom po n.
Baza $n = 2$: Sledi na osnovu Leme 2.
Induktivna pretpostavka: Pretpostavimo da je $|A_1 \cup \ldots \cup A_n| = |A_1| + \ldots + |A_n|$.
Induktivni korak: Dokazaćemo da tvrđenje važi za $n + 1$ skupova. Na osnovu Leme 2, imamo

$$|(A_1 \cup \ldots \cup A_n) \cup A_{n+1}| = |A_1 \cup \ldots \cup A_n| + |A_{n+1}|.$$

Na osnovu induktivne pretpostavke dalje sledi

$$|A_1 \cup \ldots \cup A_n \cup A_{n+1}| = |A_1| + \ldots + |A_n| + |A_{n+1}|,$$

što je i trebalo dokazati. $\square$

Princip uključenja-isključenja

1.2.2 Princip uključenja-isključenja

U slučaju kada se prebrojavaju elementi unije proizvoljnih skupova, može se desiti da neki parovi imaju zajedničke elemente. Tako kada određujemo broj elementa unije dva skupa, prebrojavanjem elemenata jednog, a zatim drugog, dva puta se prebroje elementi preseka tih skupova. Zato se oni na kraju moraju oduzeti, kao što je to formulisano lemom u nastavku.

Lema 4 Neka su A i B proizvoljni konačni skupovi. Tada je

$$|A \cup B| = |A| + |B| - |A \cap B|.$$

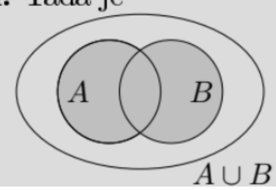

Dokaz. Skupovi $A \cap B$ i $A \setminus B$ (kao i parovi $A \cap B$, $B \setminus A$ i $A \setminus B$, $B \setminus A$) su disjunktni i važe sledeće jednakosti (što sledi direktno iz definicija skupovnih operacija):

$$\begin{aligned} A &= (A \cap B) \cup (A \setminus B), \\ B &= (A \cap B) \cup (B \setminus A), \\ A \cup B &= (A \setminus B) \cup (A \cap B) \cup (B \setminus A). \end{aligned}$$

Na osnovu principa sume sledi:

$$\begin{aligned} |A| &= |(A \cap B) \cup (A \setminus B)| = |A \cap B| + |A \setminus B|, \\ |B| &= |(A \cap B) \cup (B \setminus A)| = |A \cap B| + |B \setminus A|, \\ |A \cup B| &= |A \setminus B| + |A \cap B| + |B \setminus A|. \end{aligned}$$

Odatle je

$$|A| + |B| = |A \cap B| + |A \setminus B| + |A \cap B| + |B \setminus A| = |A \cap B| + |A \cup B|, \text{ tj.}$$

$$|A \cup B| = |A| + |B| - |A \cap B|.$$

□

Posmatraćemo sada tri proizvoljna skupa, čime će biti ilustrovan induktivni korak Teoreme 6.

Lema 5 Neka su A, B i C proizvoljni konačni skupovi. Tada je

$$|A \cup B \cup C| = |A| + |B| + |C| - |A \cap B| - |A \cap C| - |B \cap C| + |A \cap B \cap C|.$$

Teorema 6 (princip uključenja-isključenja) . Neka je $n \geq 2$ i neka su A_1, $\ldots$, A_n proizvoljni konačni skupovi. Tada je

$$\left|\bigcup_{i=1}^{n} A_i\right| = \sum_{\emptyset \neq I \subseteq \{1,2,\ldots,n\}} (-1)^{|I|-1} \left|\bigcap_{i \in I} A_i\right|$$

(gde je $\cap A = A$).

Dokaz. Indukcijom po n.
Baza $n = 2$: Sledi na osnovu Leme 4.
Induktivna pretpostavka: Za $n-1$ proizvoljnih konačnih skupova važi jednakost iz tvrđenja.
Induktivni korak: Primenom Leme 4 i induktivne pretpostavke dobijamo

$$\begin{aligned}
\left|\bigcup_{i=1}^{n} A_i\right| &= \left|A_1 \cup \bigcup_{i=2}^{n} A_i\right| = |A_1| + \left|\bigcup_{i=2}^{n} A_i\right| - \left|\bigcup_{i=2}^{n} (A_1 \cap A_i)\right| \\
&= |A_1| + \sum_{\emptyset \neq I \subseteq \{2,\ldots,n\}} (-1)^{|I|-1} \left|\bigcap_{i \in I} A_i\right| \\
&\quad - \sum_{\emptyset \neq I \subseteq \{2,\ldots,n\}} (-1)^{|I|-1} \left|\bigcap_{i \in I} (A_1 \cap A_i)\right| \\
&= \sum_{\emptyset \neq I \subseteq \{1,2,\ldots,n\}} (-1)^{|I|-1} \left|\bigcap_{i \in I} A_i\right|.
\end{aligned}$$

□

Posledica 7 *Neka je $n \geq 2$ i neka su A_1, $\ldots$, A_n proizvoljni konačni skupovi. Tada je*

$$|A_1 \cup A_2 \cup \ldots \cup A_n| \leq |A_1| + |A_2| + \ldots + |A_n|.$$

Princip proizvoda

1.2.3 Princip proizvoda

Kada se prebrojavaju elementi nekog uređenog skupa, primenjuje se princip proizvoda. U nastavku je prvo data formulacija za slučaj dva skupa, tj. dat je broj elemenata Dekartovog proizvoda dva konačna skupa.

Lema 8 Neka su A i B konačni skupovi. Broj elemenata skupa $A \times B$ jednak je

$$|A \times B| = |A| \cdot |B|.$$

Teorema 9 (princip proizvoda) Neka je $n \geq 2$ i neka su $A_1, \ldots, A_n$ konačni skupovi. Tada je

$$|A_1 \times A_2 \times \ldots \times A_n| = |A_1| \cdot |A_2| \ldots |A_n|.$$

Dokaz. Indukcijom po n.
Baza $n = 2$: Sledi na osnovu Leme 8.
Induktivna pretpostavka: Pretpostavimo da je $|A_1 \times \ldots \times A_n| = |A_1| \cdot \ldots \cdot |A_n|$.
Induktivni korak: Dokazaćemo da tvrđenje važi za Dekartov proizvod $n+1$ skupova. Na osnovu Leme 8, imamo

$$|(A_1 \times \ldots \times A_n) \times A_{n+1}| = |A_1 \times \ldots \times A_n| \cdot |A_{n+1}|.$$

Prema induktivnoj pretpostavci, dalje je

$$|A_1 \times \ldots \times A_n \times A_{n+1}| = |A_1| \cdot \ldots \cdot |A_n| \cdot |A_{n+1}|.$$

Dirihleov princip

Teorema 10 (Dirihleov princip) Za $m, n \in \mathbb{N}$, neka su $A_1, \ldots, A_n$ konačni skupovi i neka je

$$A_1 \cup \ldots \cup A_n = \{a_1, \ldots, a_m\}.$$

Ako je $m > n$, onda postoji $j \in \{1, \ldots, n\}$ sa osobinom $|A_j| \geq 2$.

Dokaz. Pretpostavimo suprotno, da za svako $j \in \{1, \ldots, n\}$ važi

$$|A_j| \leq 1.$$

Tada za broj elemenata u uniji skupova važi

$$m = |A_1 \cup \ldots \cup A_n| \leq |A_1| + \ldots + |A_n| \leq n,$$

što je u kontradikciji sa pretpostavkom da je $m > n$. Time zaključujemo da pretpostavka nije bila tačna. □

Dirihleov princip možemo dodatno uopštiti kao što je formulisano u sledećoj teoremi.

Teorema 11 (Uopšteni Dirihleov princip) *Za $n, m \in \mathbb{N}$, neka su $A_1, \ldots, A_n$ konačni skupovi i neka je*

$$A_1 \cup \ldots \cup A_n = \{a_1, \ldots, a_m\}.$$

Ako je $m > n \cdot q$, za neko $q \in \mathbb{N}$, onda postoji $j \in \{1, \ldots, n\}$ sa osobinom $|A_j| \geq q + 1$.

Dokaz. Pretpostavimo suprotno, da za svako $j \in \{1, \ldots, n\}$ važi

$$|A_j| \leq q.$$

Tada za broj elemenata u uniji skupova važi

$$m = |A_1 \cup \ldots \cup A_n| \leq |A_1| + \ldots + |A_n| \leq n \cdot q,$$

što je u kontradikciji sa pretpostavkom da je $m > n \cdot q$. □

2. Navesti sličnosti i razlike između skupa, multiskupa i uređene torke. Obrazložiti koje elemente sadrže multiskupovi $M = [b1,b2,...,bl]m,m,...,m$ i $M = [b1,b2,...,bl]m1,m2,...,ml$.

Skup: Kolekcija različitih elemenata koji se ne mogu ponavljati, redosled nije bitan.

Multiskup: Kolekcija u kojoj se elementi mogu ponavljati, ali redosled nije bitan.

Uredjena torka: Niz elemenata gde se elementi mogu ponavljati i redosled je bitan.

Tumačenje datih multiskupova:

$M = [b1,b2,...,bl]m,m,...,m$ svaki elemenet se ponavlja m puta, ukupno ima l * m elemenata

$M = [b1,b2,...,bl]m1,m2,...,ml$ svaki element se pojavljuje m_i puta

3. Princip sume za dva skupa.

Lema 2 Ako su A i B disjunktni konačni skupovi ($A \cap B = \emptyset$), onda je

$$|A \cup B| = |A| + |B|.$$

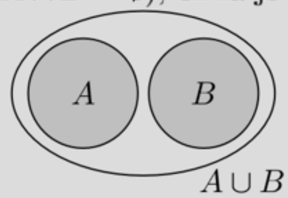

4. Princip sume za dva ili više skupova, sa dokazom.

Teorema 3 (princip sume) Neka je $n \geq 2$ i neka su $A_1, \ldots, A_n$ konačni skupovi sa osobinom

$$\forall i, j \in \{1, \ldots, n\} \quad i \neq j \Rightarrow A_i \cap A_j = \emptyset.$$

Tada je

$$|A_1 \cup A_2 \cup \ldots \cup A_n| = |A_1| + |A_2| + \ldots + |A_n|.$$

Dokaz. Indukcijom po n.
Baza $n = 2$: Sledi na osnovu Leme 2.
Induktivna pretpostavka: Pretpostavimo da je $|A_1 \cup \ldots \cup A_n| = |A_1| + \ldots + |A_n|$.
Induktivni korak: Dokazaćemo da tvrđenje važi za $n+1$ skupova. Na osnovu Leme 2, imamo

$$|(A_1 \cup \ldots \cup A_n) \cup A_{n+1}| = |A_1 \cup \ldots \cup A_n| + |A_{n+1}|.$$

Na osnovu induktivne pretpostavke dalje sledi

$$|A_1 \cup \ldots \cup A_n \cup A_{n+1}| = |A_1| + \ldots + |A_n| + |A_{n+1}|,$$

što je i trebalo dokazati. □

5. Princip uključenja-isključenja za dva i tri skupa, sa dokazom.

Lema 4 Neka su A i B proizvoljni konačni skupovi. Tada je

$$|A \cup B| = |A| + |B| - |A \cap B|.$$

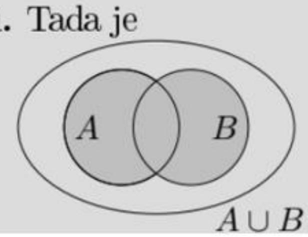

Dokaz. Skupovi $A \cap B$ i $A \setminus B$ (kao i parovi $A \cap B$, $B \setminus A$ i $A \setminus B$, $B \setminus A$) su disjunktni i važe sledeće jednakosti (što sledi direktno iz definicija skupovnih operacija):

$$\begin{aligned} A &= (A \cap B) \cup (A \setminus B), \\ B &= (A \cap B) \cup (B \setminus A), \\ A \cup B &= (A \setminus B) \cup (A \cap B) \cup (B \setminus A). \end{aligned}$$

Na osnovu principa sume sledi:

$$\begin{aligned} |A| &= |(A \cap B) \cup (A \setminus B)| = |A \cap B| + |A \setminus B|, \\ |B| &= |(A \cap B) \cup (B \setminus A)| = |A \cap B| + |B \setminus A|, \\ |A \cup B| &= |A \setminus B| + |A \cap B| + |B \setminus A|. \end{aligned}$$

Odatle je

$$|A| + |B| = |A \cap B| + |A \setminus B| + |A \cap B| + |B \setminus A| = |A \cap B| + |A \cup B|, \text{ tj.}$$

$$|A \cup B| = |A| + |B| - |A \cap B|.$$

□

Posmatraćemo sada tri proizvoljna skupa, čime će biti ilustrovan induktivni korak Teoreme 6.

Lema 5 Neka su A, B i C proizvoljni konačni skupovi. Tada je

$$|A \cup B \cup C| = |A| + |B| + |C| - |A \cap B| - |A \cap C| - |B \cap C| + |A \cap B \cap C|.$$

🔷 **Tvrdnja:**

$$|A \cup B \cup C| = |A| + |B| + |C| - |A \cap B| - |A \cap C| - |B \cap C| + |A \cap B \cap C|$$

✅ **Kratak dokaz:**

- Svaki element iz $A \cup B \cup C$ sabran je u $|A| + |B| + |C|$
- Ako se nalazi u dva skupa, brojimo ga **dva puta** – zato oduzimamo sve **presjeke po parovima**
- Ako se nalazi u **sva tri skupa**, oduzeli smo ga **tri puta**, pa ga treba jednom **dodati nazad**

6. Princip uključenja-isključenja za četiri skupa skupa.

A + B + C + D +
– (A∩B + A∩C + A∩D + B∩C + B∩D + C∩D) +
+ A∩B∩C + A∩B∩D + A∩C∩D + B∩C∩D +
– A∩B∩C∩D

Općeniti oblik formule uključivanja-isključivanja jest:

$$\left|\bigcup_{i=1}^{n} S_i\right| = \sum_{1\le i\le n} |S_i| - \sum_{1\le i<j\le n} |S_i \cap S_j| + \sum_{1\le i<j<k\le n} |S_i \cap S_j \cap S_k| + \ldots + (-1)^{n-1}\left|\bigcap_{1\le i\le n} S_i\right|$$

gdje je n broj skupova, a S_i su tih n skupova.

7. Princip proizvoda za dva skupa, sa dokazom.

Lema 8 Neka su A i B konačni skupovi. Broj elemenata skupa $A \times B$ jednak je

$$|A \times B| = |A| \cdot |B|.$$

Teorema 9 (princip proizvoda) Neka je $n \geq 2$ i neka su $A_1, \ldots, A_n$ konačni skupovi. Tada je

$$|A_1 \times A_2 \times \ldots \times A_n| = |A_1| \cdot |A_2| \ldots |A_n|.$$

Dokaz. Indukcijom po n.
Baza $n = 2$: Sledi na osnovu Leme 8.
Induktivna pretpostavka: Pretpostavimo da je $|A_1 \times \ldots \times A_n| = |A_1| \cdot \ldots \cdot |A_n|$.
Induktivni korak: Dokazaćemo da tvrđenje važi za Dekartov proizvod $n + 1$ skupova. Na osnovu Leme 8, imamo

$$|(A_1 \times \ldots \times A_n) \times A_{n+1}| = |A_1 \times \ldots \times A_n| \cdot |A_{n+1}|.$$

Prema induktivnoj pretpostavci, dalje je

$$|A_1 \times \ldots \times A_n \times A_{n+1}| = |A_1| \cdot \ldots \cdot |A_n| \cdot |A_{n+1}|.$$

8. Princip proizvoda za dva ili više skupova, sa dokazom.

Isti dokaz kao i u prethodnom pitanju.

9. Dirihleov princip, sa primerom.
Ako raspodelimo **više objeka ta nego kutija**, bar **jedna kutija** će sadržati **više od jednog objekta**.

✅ **Primer:**

Imamo **13 pari čarapa** i **12 fioka**.
Ako svaku čarapu stavimo u neku fioku (bilo koju),
onda po **Dirihleovom principu**,
najmanje jedna fioka će sadržati **bar dve čarape**.

Zašto?

$$n = 13, \quad k = 12, \quad n > k \Rightarrow \text{neke dve čarape su u istoj fioci}$$

10. Klasifikacija uređenih izbora elemenata skupa i multiskupa.

📌 **I. KLASIFIKACIJA ZA SKUP (svi elementi različiti)**

Tip izbora	Ponavljanje	Broj načina	Objašnjenje
Permutacije n elemenata	❌ Ne	$n!$	Svi elementi, redosled bitan
k-permutacije bez ponavljanja	❌ Ne	$\frac{n!}{(n-k)!}$	Biramo k od n, bez ponavljanja
k-permutacije sa ponavljanjem	✅ Da	n^k	Biramo k od n, uz ponavljanje

📌 **II. KLASIFIKACIJA ZA MULTISKUP (neki elementi se ponavljaju)**

Kod multiskupa imamo situaciju da se neki elementi **ponavljaju unapred određeni broj puta**.

Tip izbora	Broj načina	Objašnjenje
Permutacije multiskupa	$\frac{n!}{n_1! \cdot n_2! \cdot \ldots \cdot n_k!}$	n ukupno, n_i ponavljanja istih elemenata
Uređeni izbori k elemenata	Zavisi od raspodele ponavljanja i ograničenja	Komplikovanje – koristi se generalizovani princip

11. Šta je to *m*-permutacija elemenata multiskupa $M = [b_1,...,b_l]_{m,m,...,m}$ i koliko takvih *m*permutacija postoji?

1.3.1 Broj m-permutacija elemenata multiskupa

Neka je dat skup $B = \{b_1, \ldots, b_l\}$ sa $l \geq 1$ elemenata i neka je

$$M = [b_1, \ldots, b_l]_{m,\ldots,m}$$

multiskup u kojem se svaki element iz B pojavljuje tačno m puta. Broj elemenata u multiskupu M je $n = m \cdot l$. Ako izaberemo m-točlani podmultiskup od M i uredimo ga dobijamo jednu m-permutaciju multiskupa.

Definicija 12 *m-permutacija elemenata multiskupa $M = [b_1, \ldots, b_l]_{m,\ldots,m}$ je bilo koja uređena m-torka elemenata iz M, tj. bilo koja uređena m-torka u kojoj je svaka komponenta element iz skupa B.*

Broj m-permutacija multiskupa $M = [b_1, \ldots, b_l]_{m,\ldots,m}$ označavaćemo sa

$$\overline{P}(l; m).$$

Jasno je da je broj načina da se formiraju m-torke elemenata sa osobinom da je svaka komponenta element skupa B jednak broju elemenata u B^m.

Teorema 13 *Broj m-permutacija elemenata multiskupa $M = [b_1, \ldots, b_l]_{m,\ldots,m}$ elemenata jednak je l^m,*

$$\overline{P}(l; m) = l^m.$$

Dokaz. Prema Definiciji 12, svaki element skupa $B \times \ldots \times B$ predstavlja jednu m-permutaciju multiskupa M. Broj takvih m-torki elemenata iz B je na osnovu principa proizvoda:

$$|B \times \ldots \times B| = |B|^m = l^m.$$

12. Šta je to *m*-permutacija elemenata skupa $B = \{b_1,...,b_n\}$ i koliko takvih *m*-permutacija postoji ($1 \leq m \leq n$)?

Definicija 15 *m-permutacija elemenata skupa B je bilo koja m-torka elemenata skupa B u kojoj su svaka dva elementa međusobno različita.*

Broj m-permutacija skupa od n elemenata označavaćemo sa

$$P(n; m).$$

Teorema 16 *Broj m-permutacija skupa $B = \{b_1, \ldots, b_n\}$ jednak je*

$$P(n; m) = n(n-1)\ldots(n-m+1).$$

13. Šta je to *n*-permutacija elemenata skupa $B = \{b_1,...,b_n\}$ i koliko takvih *n*-permutacija postoji?

1.3.3 Broj permutacija elemenata skupa

Neka je $B = \{b_1, \dots, b_n\}$. U slučaju kada je $m = n$, za m-permutaciju skupa B se kaže da je permutacija. Broj permutacija skupa B označava se sa

$$P(n).$$

Teorema 1 *Broj permutacija skupa B jednak je*

$$P(n) = n(n-1) \cdot \ldots \cdot 2 \cdot 1.$$

14. Šta je to *n*-permutacija elemenata multiskupa $M = [b_1,b_2,...,b_l]_{m1,m2,...,ml}$ i koliko takvih *n*-permutacija postoji, ako je $n = m_1 + m_2 + ... + m_l$?

- Multiskup ima l različitih elemenata
- Svaki element b_i se pojavljuje tačno m_i
- Ukupno elemenata je: n=m1+m2+…+ml

$$\frac{n!}{m_1! \cdot m_2! \cdot \ldots \cdot m_l!}$$

To je **uređeno raspoređivanje svih n elemenata**, uzimajući u obzir **ponavljanja** (neki elementi se više puta ponavljaju).

15. Klasifikacija neuređenih izbora elemenata.

Šta znači "neuređeni izbor"?

- Redosled elemenata nije bitan
- Pitanje je **šta je izabrano**, a ne **kako je poređano**
- Biramo elemente **sa ili bez ponavljanja**

Tip izbora	Ponavljanje	Redosled	Broj izbora (formula)
Kombinacije bez ponavljanja	❌ Ne	❌ Ne	$\binom{n}{k} = \frac{n!}{k!(n-k)!}$
Kombinacije sa ponavljanjem	✅ Da	❌ Ne	$\binom{n+k-1}{k}$

16. Šta je to *m*-kombinacija elemenata multiskupa $M = [b_1,...,b_l]_{m,m,...,m}$ i koliko takvih *m*permutacija postoji?

Neka je dat multiskup

$$M = [b_1, \dots, b_l]_{m,\dots,m} = \{\{\underbrace{b_1, \dots, b_1}_{m}, \dots, \underbrace{b_l, \dots, b_l}_{m}\}\}.$$

Svaki m-točlani podmultiskup multiskupa M je m-kombinacija tog multiskupa.

Teorema 22 *Broj m-kombinacija multiskupa* $M = [b_1, \dots, b_l]_{m,\dots,m}$ *jednak je*

$$\overline{C}(l;m) = \frac{(m+l-1)!}{m!(l-1)!}.$$

17. Šta je to m-kombinacija elemenata skupa $B = \{b_1,...,b_n\}$ i koliko takvih m-kombinacija postoji ($1 \leq m \leq n$)?

Definicija 19 *m-kombinacija (ili kombinacija klase m bez ponavljanja) elemenata skupa B je bilo koji podskup od m elemenata skupa B.*

Broj m-kombinacija elemenata skupa $B = \{b_1, \ldots, b_n\}$ elemenata označavaćemo sa

$$C(n; m).$$

Ako skup svih m-točlanih podskupova skupa M označimo sa $\binom{B}{m}$, tada je

$$C(n; m) = \left|\binom{B}{m}\right|.$$

Teorema 20 *Broj m-kombinacija elemenata skupa B jednak je*

$$C(n; m) = \frac{n \cdot (n-1) \cdot \ldots \cdot (n-m+1)}{m!}.$$

18. Definicija i osobine binomnog koeficijenta.

Binomni koeficijent $\binom{n}{k}$ predstavlja broj načina da se iz skupa od n različitih elemenata **izabere k elemenata bez ponavljanja i bez redosleda**.

$$\binom{n}{k} = \frac{n!}{k!(n-k)!}$$

Osobine: simetricnost, vrednost na granicama jednak 1, rekurzivnost

$$\binom{n}{n} = \frac{n!}{n!} = 1 = \binom{n}{0}$$

$$\binom{n}{k} = \binom{n-1}{k-1} + \binom{n-1}{k}$$

Lema 32 (simetričnost) *Za cele brojeve n i m sa osobinom $0 \leq m \leq n$, važi*

$$\binom{n}{m} = \binom{n}{n-m}$$

Dokaz. Sledi direktno na osnovu prethodne leme:

$$\binom{n}{m} = \frac{n!}{m!(n-m)!}$$

$$\binom{n}{m} = \frac{n!}{(n-m)!(n-(n-m))!} = \frac{n!}{(n-m)!m!}$$

19. Paskalov identitet, sa dokazom.

Lema 33 (Paskalov identitet) *Za cele brojeve n i m, $1 \leq m \leq n-1$, važi*

$$\binom{n}{m} = \binom{n-1}{m} + \binom{n-1}{m-1}$$

$$\begin{aligned} \binom{n-1}{m-1} + \binom{n-1}{m} &= \frac{(n-1)!}{(m-1)!(n-m)!} + \frac{(n-1)!}{m!(n-m-1)!} \\ &= \frac{m \cdot (n-1)! + (n-m) \cdot (n-1)!}{m!(n-m)!} \\ &= \frac{(m+n-m) \cdot (n-1)!}{m!(n-m)!} = \binom{n}{m} \end{aligned}$$

20. Paskalov trougao, za $0 \le m \le 7$. Navesti osobine koje se koriste za njegovo formiranje.

```
m\k | 0   1   2   3   4   5   6   7
-------------------------------
 0  | 1
 1  | 1   1
 2  | 1   2   1
 3  | 1   3   3   1
 4  | 1   4   6   4   1
 5  | 1   5  10  10   5   1
 6  | 1   6  15  20  15   6   1
 7  | 1   7  21  35  35  21   7   1
```

Osobine koje se koriste za formiranje Paskalovog trougla:

1. **Rub trougla je uvek 1**:

$$\binom{m}{0} = \binom{m}{m} = 1$$

2. **Svaki broj unutar trougla jednak je zbiru dva broja iz prethodnog reda**:

$$\binom{m}{k} = \binom{m-1}{k-1} + \binom{m-1}{k}$$

   → Ovo je upravo **Paskalov identitet**.

3. **Simetričnost**:

$$\binom{m}{k} = \binom{m}{m-k}$$

21. Binomna formula.

Teorema 34 (binomna formula) *Neka je $x, y \in \mathbb{R}$ i neka je $\mathbb{N}$.. Tada važi*

$$(x+y)^n = \sum_{m=0}^{n} \binom{n}{m} x^{n-m} y^m.$$

22. Definicija i osobine polinomnog koeficijenta.

✅ Definicija polinomnog koeficijenta

Polinomni koeficijent (takođe poznat i kao **multinomialni koeficijent**) predstavlja broj načina da se n elemenata rasporedi u više grupa određenih veličina.

Ako su $n_1, n_2, \ldots, n_k \in \mathbb{N} \cup \{0\}$ takvi da:

$$n_1 + n_2 + \cdots + n_k = n,$$

onda je **polinomni (multinomialni) koeficijent** definisan kao:

$$\binom{n}{n_1, n_2, \ldots, n_k} = \frac{n!}{n_1! \cdot n_2! \cdot \cdots \cdot n_k!}$$

Koliko ima načina da se reč od 6 slova sastavi od 2 A, 3 B i 1 C?

$$\binom{6}{2,3,1} = \frac{6!}{2! \cdot 3! \cdot 1!} = \frac{720}{2 \cdot 6 \cdot 1} = 60$$

Teorema 37 *Neka su dati brojevi $m_1, \ldots, m_l \in \mathbb{N}_0$ i neka je $n = m_1 + \ldots + m_l$. Tada je*

$$\binom{n}{m_1, m_2, \ldots, m_l} = \binom{n}{m_1}\binom{n-m_1}{m_2}\binom{n-(m_1+m_2)}{m_3}\cdots\binom{m_l}{m_l}.$$

Dokaz. Ako se primeni definicija binomnih koeficijenata na desnu stranu, po jedan činilac iz imenioca se uvek skrati sa brojiocem iz narednog razlomka.

$$\begin{aligned}\binom{n}{m_1}\binom{n-m_1}{m_2}\cdots\binom{m_l}{m_l} &= \frac{n!}{m_1!(n-m_1)!}\frac{(n-m_1)!}{m_2!(n-m_1-m_2)!}\cdots\frac{m_l!}{m_l!0!}\\ &= \frac{n!}{m_1!m_2!\ldots m_l!} = \binom{n}{m_1, m_2, \ldots, m_l}\end{aligned}$$

23. Polinomna formula, u opštem obliku ili na primeru.

Napisati u razvijenom obliku $(x+y+z)^3$.

$$\begin{aligned}(x+y+z)^3 \;=\; &\binom{3}{3,0,0}x^3y^0z^0 + \binom{3}{0,3,0}x^0y^3z^0 + \binom{3}{0,0,3}x^0y^0z^3\\ &+\binom{3}{0,1,2}x^0y^1z^2 + \binom{3}{0,2,1}x^0y^2z^1 + \binom{3}{1,0,2}x^1y^0z^2\\ &+\binom{3}{1,2,0}x^1y^2z^0 + \binom{3}{2,0,1}x^2y^0z^1 + \binom{3}{2,1,0}x^2y^1z^0\\ &+\binom{3}{1,1,1}x^1y^1z^1\\ &= x^3+y^3+z^3+3yz^2+3y^2z+3xz^2+3xy^2+3x^2z+3x^2y+6xyz.\end{aligned}$$

24. Napisati opšti oblik i jedan primer homogene linearne rekurentne relacije sa konstantnim koeficijentima.

$$a_n + c_1a_{n-1} + c_2a_{n-2} + \cdots + c_ka_{n-k} = 0, \quad \text{za } n \geq k$$

2. Решити рекурентне релације

а) $f_n = 5f_{n-1} - 6f_{n-2}$, $n \geq 2$ ако је $f_0 = 1$ и $f_1 = 1$

$f_n - 5f_{n-1} + 6f_{n-2} = 0$

карактеристична ј-на

$t^2 - 5t + 6 = 0$

$(t-2)(t-3) = 0$

$t_1 = 2 \quad t_2 = 3$

опште решење

$\boxed{f_n = A\cdot 2^n + B\cdot 3^n}$

$1 = f_0 = A\cdot 2^0 + B\cdot 3^0 \quad (n=0)$

$1 = f_1 = A\cdot 2^1 + B\cdot 3^1 \quad (n=1)$

Добијамо систем $\begin{matrix} A+B=1 \\ 2A+3B=1 \end{matrix}$

$2(A+B)+B=1 \qquad A = 1-B$

$2\cdot 1 + B = 1 \qquad\quad = 2$

$\Rightarrow B = -1$

Решење рекурентне релације

$f_n = 2\cdot 2^n + (-1)\cdot 3^n = 2^{n+1} - 3^n$

25. Napisati opšti oblik i jedan primer nehomogene linearne rekurentne relacije sa konstantnim koeficijentima.

$$a_n + c_1 a_{n-1} + c_2 a_{n-2} + \cdots + c_k a_{n-k} = f(n), \quad \text{za } n \geq k$$

10. Rešiti rekurentnu relaciju $a_n = 4(a_{n-1} - a_{n-2}) + 2^n$, $n \geq 2$, **ako je** $a_0 = 0$ **i** $a_1 = 3$.

Rešenje. Odgovarajuća homogena rekurentna relacija je

$$a_n - 4a_{n-1} + 4a_{n-2} = 0.$$

Karakteristična jednačina je

$$x^2 - 4x + 4 = 0 \Leftrightarrow (x-2)^2 \Leftrightarrow x_1 = 2 \wedge x_2 = 2,$$

a opšte rešenje odgovarajuće homogene rekurentne relacije

$$a_n^{(h)} = (\alpha n + \beta) \cdot 2^n.$$

Kako je $x = 2$ dvostruki koren karakteristične jednačine, partikularno rečenje ćemo tražiti u obliku

$$a_n^{(p)} = A \cdot n^2 \cdot 2^n.$$

Zamenom u zadatu rekurentnu relaciju, dobijamo $A = \frac{1}{2}$,

$$a_n^{(p)} = n^2 \cdot 2^{n-1},$$

i konačno

$$a_n = (\alpha n + \beta) \cdot 2^n + n^2 \cdot 2^{n-1}.$$

Uvrštavanjem inicijalnih vrednosti $a_0 = 0$ i $a_1 = 3$ u opšte rešenje, dobijamo $\alpha = 1$, $\beta = 0$ i

$$a_n = (n^2 + 2n) \cdot 2^{n-1}.$$

26. Rešiti rekulrentnu relaciju $f_n = f_{n-1} + f_{n-2}, n \geq 2$, ako je $f_0 = 0$ i $f_1 = 1$.

$$f_n = f_{n-1} + f_{n-2}, \quad f_0 = 0, \ f_1 = 1$$

$$r^2 - r - 1 = 0$$

$$\alpha = \frac{1+\sqrt{5}}{2}, \quad \beta = \frac{1-\sqrt{5}}{2}$$

$$f_n = A\alpha^n + B\beta^n$$

$$A + B = 0 \Rightarrow B = -A$$

$$A(\alpha - \beta) = 1 \Rightarrow A = \frac{1}{\sqrt{5}}$$

$$f_n = \frac{1}{\sqrt{5}}(\alpha^n - \beta^n)$$

$$\boxed{f_n = \frac{1}{\sqrt{5}}\left(\left(\frac{1+\sqrt{5}}{2}\right)^n - \left(\frac{1-\sqrt{5}}{2}\right)^n\right)}$$

27. Rešiti rekulrentnu relaciju $a_n = 4a_{n-1} - 4a_{n-2}, n \geq 2$, ako je $a_0 = 2$ i $a_1 = 1$.

$$a_n = 4a_{n-1} - 4a_{n-2}, \quad a_0 = 2,\ a_1 = 1$$

$$r^2 - 4r + 4 = 0$$

$$(r-2)^2 = 0 \Rightarrow r = 2 \text{ (dvostruko rešenje)}$$

$$a_n = (A + Bn) \cdot 2^n$$

$$a_0 = (A + B \cdot 0) \cdot 2^0 = A = 2$$

$$a_1 = (A + B \cdot 1) \cdot 2^1 = (2 + B) \cdot 2 = 1$$

$$2(2+B) = 1 \Rightarrow 2 + B = \frac{1}{2} \Rightarrow B = -\frac{3}{2}$$

$$\boxed{a_n = \left(2 - \frac{3}{2}n\right) \cdot 2^n}$$

28. Definicija i primer prostog grafa.

Definicija 50 *Prost (neusmeren) graf je uređen par $G = (V, E)$, gde je*

(i) $V \neq \emptyset$ konačan skup čvorova i

(ii) $E \subseteq \binom{V}{2}$ je skup grana.

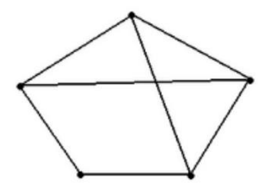

Lema 53 *Neka je $G = (V, E)$ prost graf. Tada je*

$$\sum_{v \in V} deg_G(v) = 2|E|.$$

Teorema 54 *Prost graf ima paran broj čvorova neparnog stepena.*

29. Šta je to stepen čvora u prostom grafu? Kreirati proizvoljan graf i oderediti multiskup stepena njegovih čvorova.

Definicija 51 *Neka je $G = (V, E)$ prost graf i neka je $v \in V$. Broj grana koje su incidentne sa čvorom v nazivamo stepenom čvora v u grafu G i označavamo* $\deg_G(v)$.

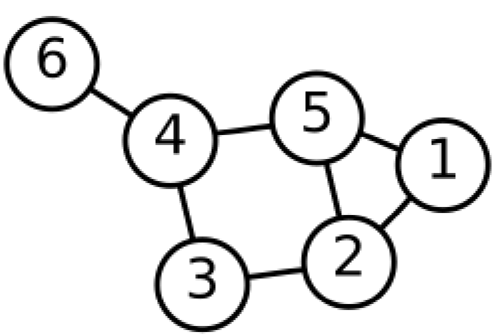

чвор	степен
1	2
2	3
3	2
4	3
5	3
6	1

30. Kada je prost graf kompletan? Napisati primere.

Prost graf je **kompletan** ako **svaki par različitih čvorova** ima **tačno jednu ivicu** koja ih povezuje.
Za n čvorova, **kompletan graf** sadrži sve moguće ivice između njih, bez petlji i višestrukih ivica.

✅ **Broj ivica u kompletnom grafu sa n čvorova:**

$$|E| = \binom{n}{2} = \frac{n(n-1)}{2}$$

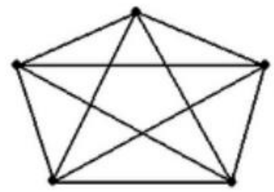

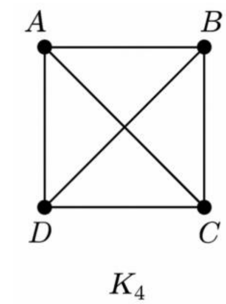

31. Šta je to bipartitan graf? Skicirati $K_{3,3}$ i za njega napisati skup čvorova i skup grana.

Bipartitan graf je graf $G = (V_1 \cup V_2, E)$ sa osobinama:

1. $V_1 \cap V_2 = \emptyset$
2. $E \subseteq \{\{v_1, v_2\} : v_1 \in V_1, v_2 \in V_2\}$.

To znači da se skup čvorova može razdeliti na dva disjunktna podskupa, tako da je svaka grana incidentna sa jednim čvorom iz jednog skupa i drugim iz drugog.

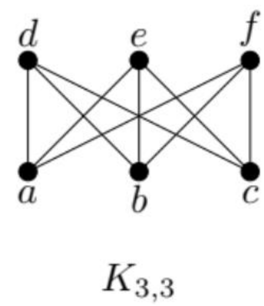

Skup čvorova V϶ {a, b, c, d, e, f}; skup grana E ϵ {(a,d),(a,e),(a,f), (b,d),(b,e),(b,f), (c,d),(c,e),(c,f)}

32. Kada za dva prosta grafa kažemo da su jednaki?

Jednaki grafovi. Možemo reći da iz definicije grafa direktno sledi da su dva grafa jednaka akko imaju jednake skupove čvorova i jednake skupove grana. Tako možemo reći da grafovi u sledećem primeru nisu jednaki.

Primer 4 *Grafovi G_1 i G_2 na slici nisu jednaki, zato što nemaju jednake skupove čvorova, tj.* $V(G_1) = \{a, b, c, d, e, f\} \neq \{1, 2, 3, 4, 5, 6\} = V(G_2)$.

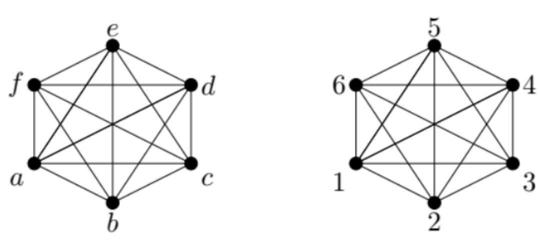

G_1 G_2

33. Definicija izomorfizma za grafove. Kreirati dva neizomorfna grafa sa jednakom brojem čvorova, jednakim brojem grana i jednakim multiskupovima stepena čvorova.

Definicija 57 *Neka su* $G_1 = (V_1, E_1)$ *i* $G_2 = (V_2, E_2)$ *prosti grafovi. Kažemo da je* G_1 *izomorfan sa* G_2 *ako postoji bijektivno preslikavanja* $h : V_1 \to V_2$ *sa osobinom*

$$\{u, v\} \in E_1 \text{ akko } \{h(u), h(v)\} \in E_2. \tag{2.1}$$

Za takvu funkciju h *kažemo da je izomorfizam grafa* G_1 *u graf* G_2.

Teorema 59 *Neka su dati izomorfni grafovi* $G_1 = (V_1, E_1)$ *i* $G_2 = (V_2, E_2)$. *Tada je*

1. $|V_1| = |V_2|$,
2. $|E_1| = |E_2|$, *i*
3. $deg_{G_1}(v) = deg_{G_2}(h(v))$, *za svaki čvor* $v \in V_1$.

Primer 6 *Direktnom proverom, može se pokazati da su grafovi* $G_1 = (V_1, E_1)$ *i* $G_2 = (V_2, E_2)$ *izomorfni.*

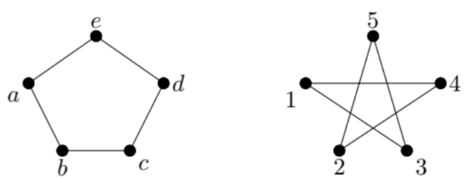

G_1 G_2

Jedan izomorfizam je

$$h = \begin{pmatrix} a & b & c & d & e \\ 1 & 3 & 5 & 2 & 4 \end{pmatrix}$$

multiskup grana {2,2,2,2,2}

Граф Г	Граф Х	Изоморфизам између Г и Х
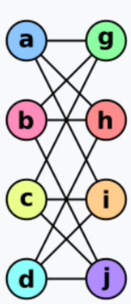	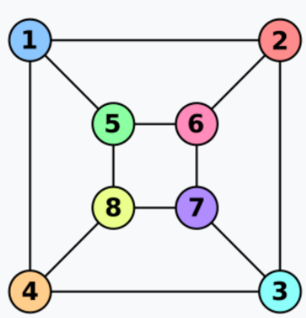	*ф*(*а*) = 1 *ф*(*б*) = 6 *ф*(*ц*) = 8 *ф*(*д*) = 3 *ф*(*г*) = 5 *ф*(*х*) = 2 *ф*(*и*) = 4 *ф*(*ј*) = 7

multiskup grana {3,3,3,3,3,3,3,3}

34. Skicirati sve (po parovima) neizomorfne grafove sa 4 čvora.

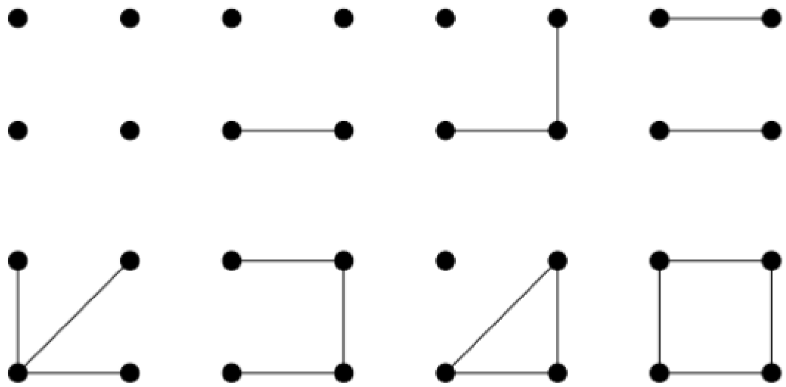

35. Definicija šetnje, puta i staze. Kreirati jedan graf i dati primere za sve tri definicije.

ШЕТЊА $W = v_0 e_1 v_1 e_2 v_2 e_3 v_3 \ldots v_{k-1} e_k v_k$ (произвољан низ чворова и грана)
Пошто радимо само са простим графовима, довољно је навести низ чворова
$\Rightarrow W = v_0 v_1 v_2 v_3 \ldots v_{k-1} v_k$

СТАЗА = шетња код које нема понављања грана (trail)
ПУТ = шетња код које нема понављања чворова (path)

Za graf G_6 na slici, dajemo po jedan primer za svaku kategoriju.

1. šetnja: $aecaefdbf$;
2. staza: $aecafdbf$;
3. put: $aecfdb$;
4. kontura: $aecfdba$.

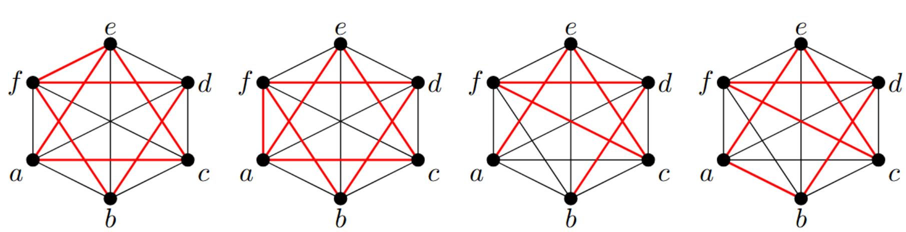

$aecaefdbf$ $aecafdbf$ $aecfdb$ $aecfdba$

36. Kada je graf povezan? Dati primer jednog povezanog i jednog nepovezanog grafa.

Kažemo da su čvorovi u i v povezani ako je

- $u = v$ *ili*
- $u \neq v$ *i postoji* uv*-put u* G.

Kažemo da je G *povezan akko* $|V| = 1$ *ili za svako* $u, v \in V$ *važi da su* u *i* v *povezani.*

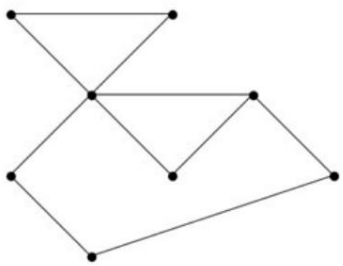

povezan graf

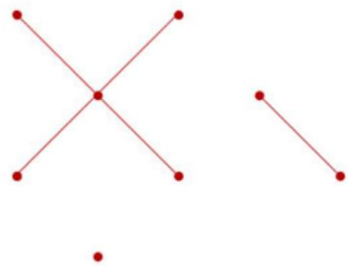

nepovezan graf

37. Da li je svaki graf sa *n* čvorova i *n* − 1 grana povezan? Odgovor ilustrovati primerima.

Teorema 66 *Neka je* $n \geq 2$.
Graf sa n *čvorova i manje od* $n - 1$ *grana nije povezan.*

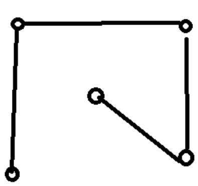

Povezan graf

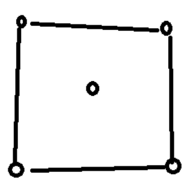

Nepovezan graf

38. Da li graf može imati 10 čvorova i 8 grana?

Da, **graf može imati 10 čvorova i 8 grana**, ali **onda sigurno nije povezan.**

39. Definicija i primer stabla.

Definicija 69 *Za prost graf $G = (V, E)$ kažemo da je stablo ako važi:*

(i) G je povezan graf i

(ii) G je acikličan graf.

Na sledećoj slici su prikazana tri stabla.

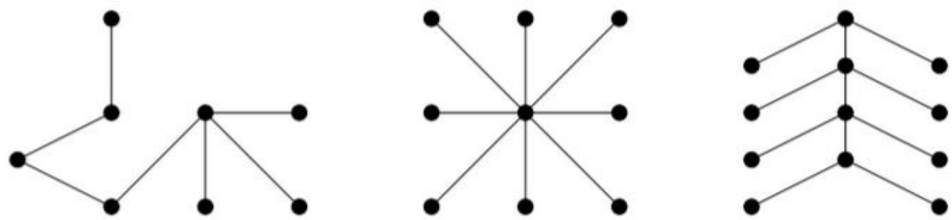

U nastavku ćemo dati niz ekvivalentnih tvrđenja koja karakterišu stablo.

Teorema 70 *Neka je $G = (V, E)$ i $|V| = n \geq 2$. Tada je G stablo ako i samo ako za svaka dva čvora $u, v \in V$ postoji jedinstven uv-put.*

40. Karakterizacija stabla - napisati neke osobine.

Lema 72 *Neka je $G = (V, E)$, $|V| = n \geq 2$, i neka je $d_G(u) = 1$ za neki čvor $u \in V$. Tada je G stablo ako i samo ako je $G - u$ stablo.*

Teorema 73 *Neka je $G = (V, E)$ i $|V| = n \geq 2$. Tada je G stablo ako i samo ako je G povezan graf i $|E| = n - 1$.*

Teorema 75 *Neka je $G = (V, E)$, gde je $|V| = n \geq 2$ i $|E| \geq n$. Tada G sadrži konturu.*

Teorema 76 *Neka je $G = (V, E)$ i $|V| = n \geq 2$. Tada je G stablo akko je G povezan i brisanjem proizvoljne grane se dobija nepovezan graf.*

Teorema 77 *Neka je $G = (V, E)$ i $|V| = n \geq 2$. Tada je G stablo akko je G acikličan i dodavanjem grane se dobija graf koji sadrži konturu.*

Teorema 78 (Karakterizacija stabla) *Neka je $G = (V, E)$ prost graf. Sledeća tvrđenja sa ekvivalentna:*

(i) G je stablo.

(ii) Za svaka dva čvora $u, v \in V(G)$ postoji jedinstven put od u do v.

(iii) G je povezan i $|E(G)| = |V(G)| - 1$.

(iv) G je povezan i brisanjem proizvoljne grane dobija se nepovezan graf (tj. Gje minimalan povezan graf).

(v) G je acikličan i dodavanjem grane se dobija graf koji sadrži konturu (tj. G je maksimalan acikličan graf).

41. Koliko ima različitih pokrivajućih stabala grafa K_4?

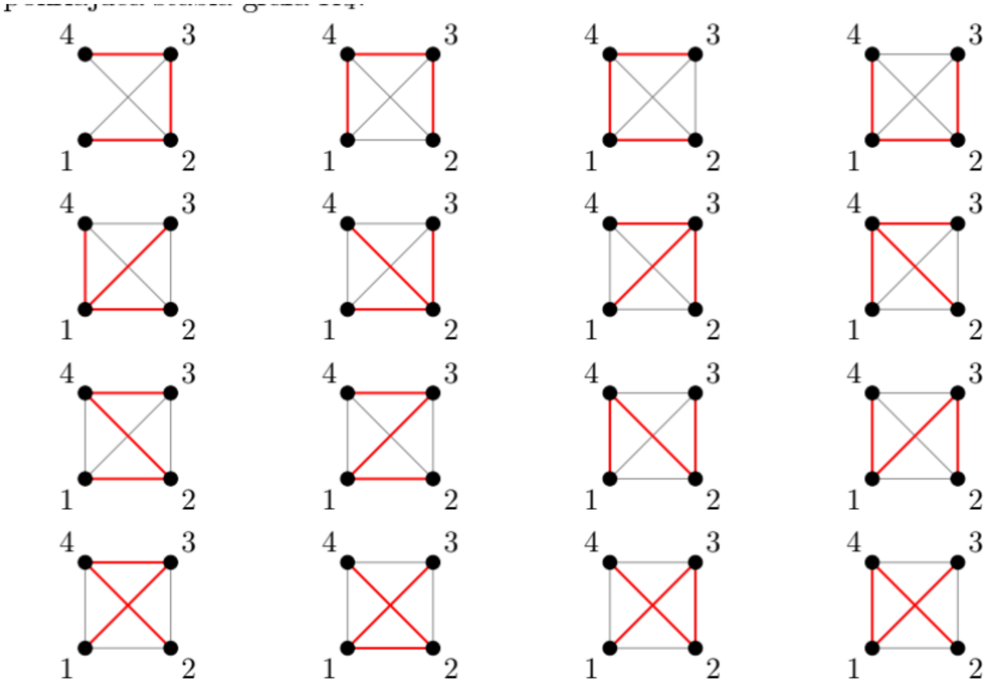

Tako smo dobili konstruisali svih 16 pokruvajućih stabala grafa K_4, među kojima ima 4 neizomorfna stabla. □

42. Koliko ima različitih pokrivajućih stabala grafa K_5?

Za kompletan graf K_n, broj pokrivajućih stabala je:

$$n^{n-2}$$

Ova formula se zove **Kirchhoffova teorema** (u ovom specijalnom slučaju).

Za K_5 postoji 5^3 odnosno 125 pokrivajucih stabala.

43. Koliko ima različitih stabala čiji skup čvorova je $V = \{1,2,3,4\}$?

Isti odgovor kao i 41.

44. Koliko ima različitih stabala čiji skup čvorova je $V = \{1,2,3,4,5\}$?

Isti odgovor kao i 42.

45. Šta su to Ojlerov put i Ojlerova tura u grafu? Kreirati primere.

Definicija 88 *Neka je G graf bez petlji. Ojlerov put (ili Ojlerov staza) je staza u grafu koja sadrži sve čvorove i grane tog grafa. Ojlerova tura je Ojlerova staza u kojoj su početni i krajnji čvor jednaki.*

Znači, za šetnju u grafu ćemo reći da je Ojlerov put, ako zadovoljava sledeća dva uslova:

(i) šetnja sadrži sve čvorove grafa;

(ii) ne postoje dve jednake grane u šetnji;

(ii) svaka grana grafa se pojavljuje u šetnji.

Primer 13 *Posmatrajmo multigrafove G_1 i G_2 predstavljene na slici.*

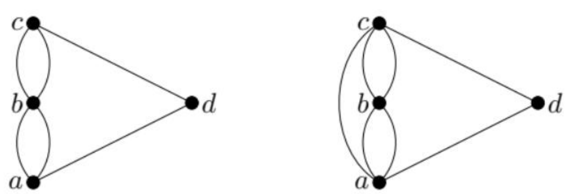

Primer jednog Ojlerovog puta u G_1 je $adcbabc$ dok je primer Ojlerove ture u G_2 staza $adcbabca$.

46. Definicija Ojlerovog i polu Ojlerovog grafa.

Definicija 89 *Graf je Ojlerov ako sadrži Ojlerovu turu. Graf je polu Ojlerov ako sadrži Ojlerov put.*

47. Napisati potreban i dovoljan uslov da graf bude Ojlerov.

Директно из дефиниције добијамо да сваки Ојлеров граф мора бити ПОВЕЗАН.

Т: Повезан граф је Ојлеров АККО су СВИ чворови ПАРНОГ степена.

Т: Повезан граф је полуојлеров АККО су НАЈВИШЕ ДВА чвора НЕПАРНОГ степена.

ТАЧНО ДВА

48. Napisati potreban i dovoljan uslov da graf koji nije Ojlerov bude polu Ojlerov. Dati jedan primer grafa koji jeste Ojlerov i jedan primer grafa koji nije Ojlerov.

Kako je svaki Ojlerov graf isovremeno i polu Ojlerov graf, u sledeće tvrđenje izdvaja potreba i dovoljan uslov za postojanje Ojelrovog puta u grafu koji nema Ojlerovu turu.

Teorema 91 *Neka je $G = (V, E)$ graf koji nije Ojlerov. Graf G je polu Ojlerov ako i samo ako je G povezan i ima tačno dva čvora neparnog stepena.*

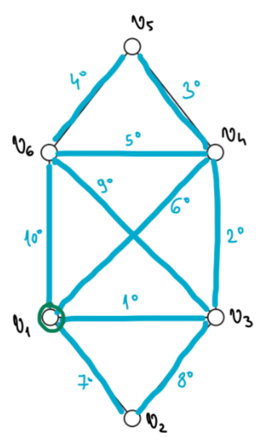

Сви чворови су парног степена

⇒ Ојлеров граф

Ојлерова (кон)тура

$v_1 v_3 v_4 v_5 v_6 v_4 v_1 v_2 v_3 v_6 v_1$

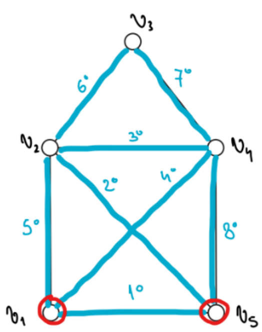

2 чвора степена 3

⇒ полуојлеров граф

Ојлеров пут

$v_1 v_5 v_2 v_4 v_1 v_2 v_3 v_4 v_5$

Почињемо у једном непарном чвору, а завршавамо у другом

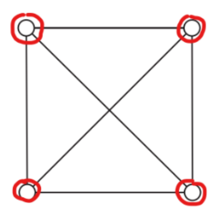

Сва 4 чвора су степена 3

⇒ Граф није ни Ојлеров, ни полуојлеров

49. Šta su to Hamiltonov put i Hamiltonova kontura u grafu? Kreirati primere.

Definicija 92 *Neka je G graf. Hamiltonov put u G je put koji sadrži sve čvorove tog grafa. Hamiltonova kontura je Hamiltonov put koji je ujedno i kontura.*

Primer 14 *Hamiltonov put u grafu G_1 je $dacbhkfiejg$, dok je $dacbhkfiejg$ Hamiltonova kontura u grafu G_2.*

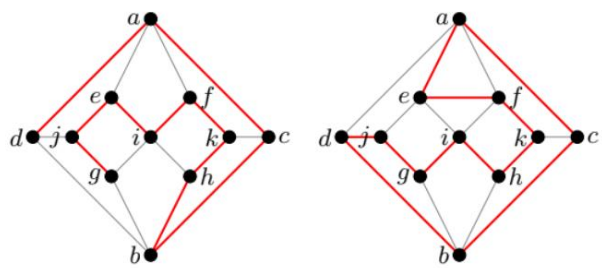

G_1 G_2

50. Da li je kompletan graf sa *n* čvorova Hamiltonov? Obrazložiti.

Primer 15 *Kompletan graf K_n je Hamiltonov graf za svako $n \geq 3$. Dokazati!*

Dokaz. Neka su čvorovi grafa $V = \{v_1, \ldots, v_n\}$, $n \geq 3$. Jedna Hamiltonova kontura je

$$v_1\, v_2 \quad \ldots v_n\, v_1.$$

□

Za postojanje Hamiltonove konture u grafu jošuvek ne postoji tvrđenje koje obuhvata i potrebne i dovoljne uslove. Postoji veliki broj tvrđenja koje daju različite potrebne odnosno dovoljne uslove za postojanje Hamiltonove konture. Neke od njih ćemo razmotriti u nastavku.

$\boxed{\text{HAMILTONOV GRAF}} \Leftarrow \boxed{\text{DOVOLJNI USLOVI}}$

Ako dovoljni uslovi nisu zadovoljeni, to ne znači da graf nije Hamiltonov.

Izdvajamo tvrđenje Diraka iz 1952. godine i tvrđenje Orea iz 1960. godine. Oba tvrđenja razmatraju stepene čvorova u grafu. Da bismo dokazali tvrđenje Diraka, uvodimo prvo jednu pomoćnu lemu.

Lemma 138 *Neka je G prost graf sa n, $n \geq 3$, čvorova u kojem postoje nesusedni čvorovi $u, v \in V(G)$ sa osobinom*

$$d_G(u) + d_G(v) \geq n.$$

Tada je G Hamiltonov ako i samo ako je $G + \{u, v\}$ Hamiltonov.

Потребни услови:

Тривијални услови да граф буде Хамилтонов: G је повезан, $\delta(G) \geq 2$

Т: Ако је G Хамилтонов граф, тада за сваки скуп $S \neq \emptyset$, $S \subseteq V(G)$ важи $\omega(G-S) \leq |S|$

(полухамилтонов: $\omega(G-S) \leq |S|+1$)

Довољни услови:

Т: (Оре) Ако је у графу G са n чворова ($n \geq 3$) испуњено да за свака 2 несуседна чвора u и v важи $d(u)+d(v) \geq n$, тада је G Хамилтонов граф. (полухамилтонов: $d(u)+d(v) \geq n-1$)

Т: (Дирак) Ако је у графу G са n чворова ($n \geq 3$) испуњено $d(v) \geq \frac{n}{2}$, $\forall v \in V$, онда је G Хамилтонов.

(полухамилтонов: $d(v) \geq \frac{n-1}{2}$)

51. Definicija i primer planarnog grafa.

Definicija 101 *Graf je planaran ako se može nacrtati u ravni tako da ne postoje grane koje se seku (osim eventualno zajednčkih čvorova). Za takvu grafičku reprezentaciju grafa reći ćemo da je planarna.*

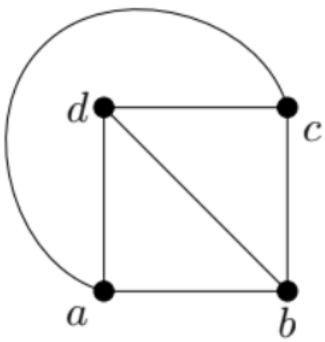

K_4

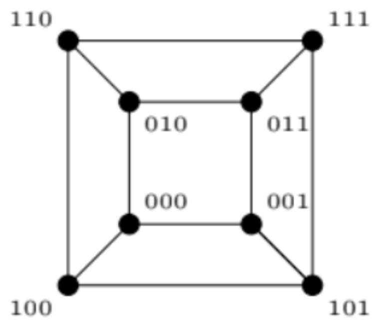

Q_3

52. Dati dva primera grafova koji nisu planarni.

Primer 23 *Kompletan bipartitan graf $K_{3,3}$ nije planaran.*

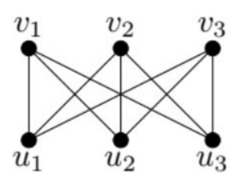

$K_{3,3}$

1. Граф G има 1000 чворова и 3000 грана. Да ли је G планаран?

Нека је $|V(G)| = n = 1000$
$|E(G)| = e = 3000$

Знамо да за планарне графове важи $e \leq 3n-6$

$3n-6 = 3 \cdot 1000 - 6 = 2994 < 3000 = e$

$\Rightarrow$ Граф G није планаран